

2004.g. februāris (3)

LNS Domē

LNS budžets — bez deficīta

Ilze Kopmane, teksts un foto

Arvien grūtāk ir sabalansēt augošos izdevumus ar ieņēmumiem, kuri nebūt nenāk tik viegli un ātri. Un tomēr LNS ieņēmumu un izdevumu tāme ir tapusi, apsverot visas iespējas un izvēloties optimālo variantu. Un tā — 28. janvārī domnieki sanāca uz pirmo sēdi šajā gadā, lai vēlreiz caurskatītu un apstiprinātu finansālās rīcības plānu šim gadam.

Apjomi ir solidi

Tā varētu raksturot plānotos gada ieņēmumus un izdevumus, kas sastāda vienādu summu — turpat 180 tūkst. latu katrā daļā.

LNS prezidents, raksturojot tāmi, atzīmēja, ka šogad arī LNS nācies izjust valdības piekopto līdzekļu ekonomijas politiku — valsts pasūtījuma izpildei RH darbā atvēlēts 5 tūkst. latu mazāk. Sastādot tāmi, toties bija jārēķinās ar objektīvi palielinātiem izdevumiem vairākās sadaļās — dārgāki kļūst daži komunālie pakalpojumi, pacelta minimālā alga, atsevišķās jomās nāksies piemērot jaunu pievienotās vērtības nodokļa likmi utt. Tāda ir valdības politika, un ar to visiem jārēķinās.

Lielas debates neizraisījās — vien dažī jautājumi un skaidrojumi par atsevišķām pozīcijām, un iznākumā sekoja Domes balsojums ar tāmes apstiprinājumu.

Dažādi

Domnieki tika informēti par bažīgo situāciju, kas veidojas surdotehnisko pakalpojumu jomā. Visi izveidotie LNS surdocentri darbojas kā valsts pasūtījuma izpildītāji un finansēti no valsts budžeta. Finanšu samazinājums draud izraisīt situāciju, kad būs jālikvidē dažas filiāles un cietīs reģionu iedzīvotāji. LNS neplāno finansēt no saviem līdzekļiem šo centru darbību.

LNS viceprezidente M. Piterniece sniedza informāciju par LNS sadarbību ar organizāciju «Sustento», kas apvieno vairāk nekā 30 organizācijas, apvienības, fondus utt. cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Arī LNS jau vairākus gadus saskaņā ar valdes lēmumu ir tās sastāvā. Biedru nauda nav jāmaksā, bet LNS tiek aicināta deleģēt savus pārstāvjus līdzdalībai dažādās aktivitātēs. Tā, piemēram, 2003. gadā no Valmieras biedrības 2 pārstāvji piedalījās Eiropas invalīdu forumā Grieķijā, no Rīgas — līdzīgā pasākumā Romā. Par šiem braucieniem nekas nav jāmaksā (finansē «Sustento» no savu projektu naudas). Nākotnē plānota vēl tālāka sadarbība projektu realizēšanā, kā arī priekšlikumu gatavošanā valdībai, lai uzlabotu invalīdu dzīves kvalitāti.

Domnieki saņēma atbildes par to, ka Rī-gas skolas internāta ēka ir reģistrēta Zemes grāmatā kā LNS īpašums, bet jautājums par Jāņa sētas 5 telpu privatizāciju iestrēdzis Rīgas Domē — nav atbildes.

Komunikāciju centra direktors E. Vorslovs pavēstīja vēl vienu priecīgu jaunumu — Rīgas Dome piešķirusi līdzekļus interneta bezmaksas lietošanai rīdziniekiem. Šai sakarā domniece R. Rizika ierosina, ka vajag sarīkot apmācības kursus interneta izmantošanā. E. Vorslovs solīja šādu iespēju nodrošināt.

Aktualitāte

Kā tapa LNS budžets

Daži jautājumi LNS galvenajai grāmatvedei Ilzei Roķei.

Ilze Kopmane

Tātad — kā notika LNS budžeta veidošana 2004. gadam salīdzinājumā ar citiem gadiem?

— Budžeta savlaicīgu sastādīšanu kavēja tas, ka nebija skaidrības par finansējumu valsts pasūtījuma izpildei. Gaidījām atbildi no valdības. Kad saņēmām, tad arī varējām visu saplānot līdz galam.

Kādas izmaiņas ir 2004. gada budžetā?

— Auguši izdevumi vairākās līdzšinējās pozīcijās (skat. rakstā Par Domes sēdi). Atšķirībā no citiem gadiem klāt nāk izdevumi juridisko pakalpojumu apmaksai — galvenokārt saistībā ar nekustamo īpašumu apsaimniekošanu (1 t. LVL).

Papildizdevumi saistās arī ar LNS lēmumu iestāties Eiropas nedzirdīgo organizācijā, PNF biedru naudu u. c. (1,6 t. LVL).

Kas ir mūsu budžeta prioritātes?

— Visi izdevumi, kas attiecas uz normāla darba ritma nodrošināšanu un valsts pasūtījuma izpildi: RH programmu izpilde, algas, komunālie maksājumi, nekustamo īpašumu uzturēšana kārtībā utt.

Izdevumi ir pieauguši, bet kā ir ar mūsu ieņēmumiem — vai tie spēj nodrošināt visas vajadzības?

— Finansējums sociālās RH darbam no valsts puses (57,5 t. LVL) ir par 5 t. LVL mazāks, un tāpēc jo

rūpīgi jāizvērtē iekšējie resursi un iespējas: ko varam atļauties un kur var ietaupīt. Galvenos ieņēmumus veido telpu īre, noma un atskaitījumi no MRU (67,5 t. LVL). Daļu līdzekļu biedrībām atvēlēti arī vietējās pašvaldības (Rīgā, Smiltēnē, Ventspilī, Rēzeknē u. c.) Paredzēti citi ieņēmumi no biedru naudām, abonēšanas maksas, grāmatu realizācijas, projektu finansējumi u.c.

Kurās tāmēs pozīcijās esam ievērojuši taupības režīmu?

— Visās tas jāievēro, bet ir lietas, bez kurām nevar iztikt, lai kā mēs vēlētos. Algas netiek paaugstinātas nevienam, izņemot tos, kam pēc likuma pienākas lielāka minimālā alga (70 LVL vietā — 80 LVL). Nekustamo īpašumu uzturēšanai būtu nepieciešami 30 tūkst. LVL, bet varam atļauties tikai 19 t. LVL utt.

Vai visas biedrības un iestādes apmierinātas ar šajā gadā atvēlētajiem līdzekļiem?

— Vienmēr jau var vēlēties vairāk. Bija ar katru atsevišķas pārrunas un saskaņošana. Domāju, ka nepieciešamais līdzekļu apjoms visiem ir nodrošināts, lai varētu sekmīgi strādāt pilnīgi visos mūsu darba virzienos.

Pagājušajā gadā LNS pārgāja uz centralizēto grāmatvedību. Vai tas bijis pareizs lēmums un devis pozitīvu rezultātu?

— Droši varam teikt — jā. Tagad mums ir skaidrs priekšstats par mūsu kopējo finansu saimniecību un iespēja sekot tam, lai budžets pamatā pildītos tā, kā mēs saplānojam. Agrāk bija tā, ka biedrības bieži vien par pašu saskaņoto tāmi it kā «aizmirsā» un gadījās, ka izdevumi dažkārt pārsniedza ieņēmumus.

Diemžēl LNS valdei nācās piedzīvot arī diezgan lielu šoku sakarā ar dažviet uzkrātiem parādiem, un nu jācīnās gan ar biedrību debitoriem, gan kreditoriem.

Esam pārlēguši vairākus līgumus, lai atgūtu parādus, un ceram, ka vairs neatkārtosies bēdīgi gadījumi, kad jāzaudē liela nauda (piemēram, kā tas bija ar kādu KC «Rītausma» telpu nomnieku).

Budžets ir apstiprināts bez lielām debatēm un domstarpībām. Vai tas jūs iepriecina?

— Tas man sagādā gandarījumu par mūsu kopīgo veikumu. Skaitļi nav sausi un garlaicīgi. Zem katra lata slēpjas iespējas strādāt radoši, ar pilnu atdevi, lai nedzirdīgo sabiedrība gūtu pēc iespējas lielāku labumu. To novēlu visiem, kuri atbildīgi par 2004. gada budžeta izpildi.

PNF kongresā

Invaliditāte: kas tā ir?

Vai nedzirdīgie ir invalīdi?

Ilze Kopmane

Ko jūs domājat, kad lasāt vai dzirdat vārdu «invaliditāte»?

Vai šo jēdzienu var attiecināt uz nedzirdīgajiem cilvēkiem? Ar šādiem jautājumiem pie kongresa dalībniekiem vērsās Cilvēktiesību komisijas diskusijas vadītāji par virsrakstā minēto tēmu.

Ikviens var nokļūt šajā situācijā

Uzrunā ES nedzirdīgo organizācijas prezidente Helga Stīvensa uzsvēra, ka cilvēki ar dažādiem veselības traucējumiem ir dabiska sabiedrības sastāvdaļa. Cilvēks var būt vesels pats, viņa teica, bet viņa ģimenē, darbabiedru lokā, uz ielas — visur blakus var būt cilvēki ar īpašām vajadzībām, kuri tādi piedzimuši vai tās iemantojuši savas dzīves laikā, ieguvuši nelaimes gadījumos, slimību vai ievainojumu rezultātā. Ikviens no mums jebkurā vecumā var nokļūt šajā situācijā.

Kāda ir cilvēka sajūta, nonākot šajā statusā, kādas ir viņa iespējas iekļauties citā sabiedrības daļā, piemēram, nedzirdīgo kopienā? Par to savās izjūtās dalījās 3 diskusijas dalībnieces. Katra — ar savu dzīves pieredzi un grūto meklējumu ceļu pie liktens biedriem šajā gadījumā — nedzirdīgo sabiedrībā.

Katram sava dzīves pieredze

Esme Farbe (32 gadi) no ASV piedzimusi kā nedzirdīga, ar kustību traucējumiem, jo vairāk tāpēc līdz 12 gadu vecumam dzīvojusi mājas četrās sienās savu vecāku aprūpē. Tad gan vecāki, gan pati sajutusi, ka tālāk tā vairs nedrīkst turpināt savu dzīvi. Sākusi mācīties zīmju valodu, pēc tam iestājusies nedzirdīgo skolā. Dzīve ieguvusi pavisam citu jēgu, un nu viņa jau dalās savā pieredzē ar līdzīgiem sev cilvēkiem.

Savas runas noslēgumā viņa aicināja klātesošos: lūdzu, nenovērsieties no mums, pieņemiet mūs tādus, kādi esam, un mūsu dzīve kopā ar jums iegūs daudz vairāk krāsu.

Džinetai Noisai (29 gadi, Kanāda) bija savas visai nežēlīgas domas par dzirdīgo sabiedrību: nedzirdīgie cilvēki dzirdīgos saprot daudz labāk nekā dzirdīgie nedzirdīgos. Dzirdīgajiem ir bagātākas zināšanas, bet tās viņus padara augstprātīgākus, tāpēc viņi norobežojas un uzskata, ka nedzirdība ir kaut kas ārpus normas, kas neļauj cilvēkam pilnībā sevi attīstīt un izpaust sabiedrībā.

Džinetas vecāki jau pirms meitas dzimšanas (7 mēn. vecumā mātes miesās) zināja, ka viņa piedzims nedzirdīga, ar to viņi samierinājās, bet tad nāca vēl jauns pārdzīvojums — traucētas kustības.

Meitenei bija smaga bērnība. Viņa ļoti pārdzīvoja vienaudžu nicīgo attieksmi, bet reizē arī kaldināja rakstura stingrību un sev teica: mana nākotne atkarīga no manis pašas, ko un kā es darīšu, mācišos, izturēšos.

Džineta pabeidza nedzirdīgo skolu, kur iemācījās zīmju valodu, iemantoja daudz draugu. Tagad strādā Nacionālajā veselības aizsardzības institūtā, nodibinājusi atsevišķu organizāciju nedzirdīgiem cilvēkiem ar kustību traucējumiem.

Šarmīne Leita (ASV) savukārt dalījās pieredzē par savu ceļu uz nedzirdīgo sabiedrību. Viņa piedzimusi kā piektais bērns — vienīgā nedzirdīgā savā ģimenē. Vecāki, to uzzinājuši, organizējuši mājas apmācību zīmju valodā visiem ģimenes locekļiem, lai meitene nejostos nesaprasta un vientuļa. Zīmju

valoda — tā ir mana dzimtā valoda, bet pārējiem ģimenē svešvaloda, taču mēs saprotamies lieliski un es labi jūtos ar viņiem, kad satiekos, saka Šarmīne, kura tagad jau māca zīmju valodu citiem dzirdīgiem vecākiem ar nedzirdīgiem bērniem. Viņas māte vada īpašu organizāciju šādiem vecākiem. Šarmīne uzsver, cik liela nozīme ir jebkuras valodas prasmei, tai skaitā arī zīmju valodai, kurā runā vairāk nekā 70 milj. cilvēku ar dzirdes traucējumiem visdažādākās pasaules malās. Jo vairāk cilvēku ārpus šī loka zinās zīmju valodu, jo lielākas izredzes, ka zudīs aizspriedumi un ironiskā attieksme pret nedzirdīgajiem, kas valda sabiedrībā, pat ģimenē.

Nedzirdīgie nav invalīdi

Diskusijas dalībnieku kopīgais secinājums — nedzirdīgie nav invalīdi mūsdienu sabiedrībā lietotā jēdziena izpratnē. Tie ir cilvēki ar īpašām vajadzībām, kuras diktē nepieciešamība kompensēt dzirdes trūkumu. Un to var sekmīgi veikt, izmantojot mūsdienu tehnoloģijas sasniegumus. Vēl tikai ļoti daudz jāstrādā valstu valdībām, lai šīs iespējas arī pilnībā nodrošinātu savas sabiedrības nedzirdīgo daļai un novērstu pašreizējo nevienlīdzību un diskrimināciju, kas vērojama attiecībā uz visiem, ne tikai dzirdes invalīdiem.

Lielāka ietekme valdībās tāpēc būs organizācijām, kas veidos koalīcijas kopīgo mērķu sasniegšanai, vienosies prasībās par dzīves kvalitātes uzlabošanu cilvēkiem ar dažāda veida traucējumiem un īpašām vajadzībām.

Kas, kur, kad notiek 2004. gadā

28. martā -- 4. aprīlī

Nedzirdīgo pasaules maģijas festivāls

Vācijā, Leipcijā, e-mail: h.m.bormann@t-online.de

11. — 13. aprīlī

Videokonference

Tehnoloģijas nedzirdīgo izglītībā

Organizē Galaudetas universitāte Vašingtonā, ASV, www.academic.gallaudet.edu/videoconf2004

17. — 22. maijā

3. Eiropas nedzirdīgo kultūras un mākslas festivāls

Notiek Stokholmā, Zviedrijā

www.stocholmsdf.org/dan

27. — 29. maijā

Starptautiskā konference

Jaundzimušo dzirdes diagnostika

Itālijā, Cernobbio

www.biomed.polimi.itnhs2002

21. — 24. jūnijā

20. starptautiskais kongress rehabilitācijas jautājumos

Oslo, Norvēģijā

www.ri-norway.no

29. jūnijā — 2. jūlijā

Starptautiska konference

Tēma: Tehnoloģijas cilvēkiem ar redzes un dzirdes traucējumiem

Spānijā, Granādā

www.elec.gla.ac.uk/Events-page/CVHI/index.php

4. — 9. jūlijā

IFHOH 7. pasaules kongress

Tēma: Iespējamās komunikācijas

Somijā, Helsinkos

www.ifhoh-helsinki2004.org

2005. gada 17. — 20. jūlijā

Tēma: Nedzirdīgo izglītības jautājumi

Nīderlandē, Māstrihtā

www.iced2005.org

Piemiņas vārdi

Marta Leimane, dz. Mūrniece
1923. 21.12. — 2003. 22.12.

Mūžībā aizgājusi Smiltenes ilggadīgā biedre un aktīviste Marta Leimane. Viņas mūža gājums pelnījis šos piemiņas vārdus. Paraudzīsimies kopā uz to!

Marta dzimusi Igaunijā. Bērnu dienas pagājušas vecvecāku pirktajā zemes gabalā ar jaunbūvēto māju. Skolas gaitas aizritējušas Valmieras kurlmēmo skolā. No 1946. gada Marta ir viena no pirmajām Valmieras biedrības dibinātājām kopā ar savu skolas biedru Jāni Leimani, Valmieras biedru pulciņa aktīva biedre. Pēc skolas beigšanas Marta dzīvoja Smiltē pie mātes un brāļa. Drīz vien kopīgā darbošanās jauniešus satuvināja un Jānis ar Martu slēdza laulību. Piedzima meita Ilga, par kuru ļoti rūpējās pati Marta un Jāņa māte.

Vēlāk meita Ilga beidza Ļeņingradas logopēdisko augstskolu un sāka strādāt Rēzeknes bērnu Nedzirdīgo skolā par direktora vietnieci.

Martai bija garš darba mūžs. Darbā iestājās 1949. gada novembrī, tūlīt pēc biedrības nodibināšanas un sāka strādāt par audēju, pēc tam bija šuvēja un gatavās produkcijas iesaiņotāja Smiltenes ražošanas iecirknī līdz aiziešanai pelnītā atpūtā.

Marta bija kluss, bet rosīgs cilvēks, mīlēja kārtību visās lietās. Brīvajā laikā iekopa savu dārziņu, nodarbojās ar truškopību.

Bet ne jau vienmēr lemts soļot pa gludu, rozēm kaisītu ceļu. Nācās pārciest smagu triecienu — pēkšņi saslima meita Ilga, kura 1995. gada rudenī bija jāpavada Mūžības ceļā... Bet vēl pēc 4 gadiem pēc smagas slimības no dzīves šķīrās Martas dzīvesdraugs Jānis. Tie bija smagi pārdzīvojumi, un Marta rada mierinājumu, biežāk nākot uz klubu, biedru vidū remdējot zaudējumu sāpes un mazinot vientulības sajūtu.

Marta savu 80 gadu jubileju sagaidīja, būdama smagi slima, un otrā dienā pēc tās aizvēra acis uz mūžu... Nu mums Smiltē nav vairs Leimaņu ģimenes. Sirdī paliks vien gaišas atmiņas par kopā aizvadīto laiku. Mēs, smiltēnieši, Martas piemiņai veltām šīs dzejas rindiņas un viņas foto no biedrības arhīva (1989):

Laiks apstājas ar skarbu piesitienu,
Nav rītdienas, ir tikai vēja balss.
Un kādai mīļai, labai sirdij
Nekad vairs nesāpēs, ne arī sals.

Biedru grupas vārdā Dzintra Herbste

Īpašie sveicieni

Lilijai Feldbergai

Tas ir tik labi, ka ziemā dzīvas puķes var dāvināt,
Ka karstā, tveicīgā vasaras dienā sniegu uz plaukstas var paturēt.
Sirsnīgi apsveicam lielajā dzīves jubilejā!

Bijušie klasesbiedri

Elmāram Cielavam

Esam priecīgi būt kopā ar Jums domās, darbos, sportā, sveicot Jūs 45. dzīves gadskārtā.
Lai arī turpmāk dzīvē Jūs pavada dzīves-prieks un draugu saime, laba veselība, daudz ieceru un spēka tās piepildīt.

Savu ilggadīgo aktivistu sveic RSK «Nedzirdīgo Sports»

Zigmundam Žohovskim

Vēl ilgus gadus stipram būt,
Daudz prieka vēl no dzīves gūt.
Tev sauli sirdī saglabāt
Un dzīvi mīlēt nepārstāt!
Sveicam lielajā jubilejā — 65. dzimšanas dienā. Prieku, laimi, veselību novēl

RSK «Nedzirdīgo Sports»

Ceļā uz integrāciju

Ilze Kopmane

Jau otro gadu Rīgā notiek amatierteātru festivāls, ko organizē Rīgas Domes Kultūras pārvalde un VEF Kultūras pils. Šogad iespēju tajā piedalīties izmantoja KC «Rītausma» drāmas kolektīvs, piesakot savu iestudējumu «Mīlošās sievietes».

Festivālā bija pārstāvēti 11 pašdarbības teātru kolektīvi ar daudzveidīgu repertuāru. To vidū tādi plaši pazīstami kolektīvi kā Rīgas pantomīma, VEF Tautas teātris, RTU un LU studentu teātri u.c.

Un arī mūsējais dzirdīgo publikai un žūrijai vēl nepazīstamais — no KC «Rītausma»! Visi rādīja savu veikumu, cik labi vien spēja, un cīnījās par Lielo un Mazo Tomu balvām (metālā darināts suvenīrs). Kompetenta žūrija vēroja un vērtēja, izvirzot labākos apbalvošanai 7 nominācijās, piemēram, labākā izrāde pieaugušo un bērnu kolektīvos, izteiksmīgākais mākslinieciskais sniegums, muzikālais un vizuālais noformējums, veiksmīgākā režija utt.

Par lielu patīkamu pārsteigumu, *Lielais Toms tika pasniegts arī nedzirdīgo aktieru kolektīvam ar formulējumu — «par saskaņotu ansambļa izrādi un artistiskumu»*. Bez tam mūsējiem tika arī *Mazie Tomi par individuālu sniegumu: aktrisei Jolantai Znotiņai par Pjeretas lomu un Jautrītei Gromai par precīzu un spilgtu diktores darbu*.

Režisore Dzintra Kukša pastāstīja, ka nedzirdīgo aktieru izteiksmīgais sniegums radījis lielu pārsteigumu, pat šoku žūrijai, jo lielākā daļa klātesošo kaut ko tādu redzēja pirmoreiz. Tā patiešām bija integrācija dzirdīgo teātra vidē!

Kā tapa šis izgājiens sabiedrībā? Režisore saka, ka šī franču autora luga nav viegla. Tā no katra aktiera prasa lielu atdevi, smalku pieeju un iedziļināšanos lomā, bet no skatītājiem — neatslābstošu uzmanību, sekošanu notikumiem bez atrašanās no skatuves notiekošā, citādi sižeta pavediens var pārtrūkt un nav iespējams izsekot intrigai.

VEF Kultūras pilī šī bija tikai trešā izrāde, kopš notika pirmizrāde 2003. gada maijā. Vēl vajadzētu spēlēt un spēlēt, lai pa istam apgūtu savus tēlus, savu varoņu raksturus. Taču festivālā visi bija ļoti saņēmušies un iejutušies lomās, turklāt lieliski savu darbu veica arī vietējie «gaismu meistari», un tas padarīja uzvedumu vizuāli izteiksmīgu. Tā nu prieks un gandarījums par rezultātu ticis visiem. Bet ko domā paši aktieri?

Olga Anufrijeva: Sākumā nevarēju iejusties Vecmāmiņas lomā, jo sirdī es jūtos jaunāka nekā mana varone. Gribējās, lai režisore man iedala jautrāku, žiperīgāku lomu. Taču pamazām ar savu tēlu saradu, man tas pat iepatīkās. Vecmāmiņai ir savs raksturs, viņa ir viltīga, zina, ko grib utt.

Vispār esmu laimīga par katru lomu, ko man uztic. Teātrī esmu iekšā jau no jaunības. Kad māsas slimības dēļ nācās pārtraukt piedalīšanos pašdarbībā, to ļoti pārdzīvoju. Bet nu jau viss atkal kārtībā un spēlēšu, kamēr vien spēšu.

Anna Gončarova: Draudzene Rasma (Kurēna) mani, burtiski, ievilka šai lugā, jo biju jau ilgāku laiku prom no kolektīva. Savai varonei Ogistiņai dzīvē nemaz neesmu līdzīga, taču uz skatuves viņas ādā jūtos lieliski. Viens traks, kaprīzs un untumains sievišķis, kuram patīk nepārtraukti žēloties par savām «slimajām» aknām, sirdi, nierēm utt. Tur ir ko spēlēt!

Vita Kamare: Man tika galvenā — Katrīnas loma. Es vēlējos tēvam atvērt acis uz viņu «mīlošajām sievietēm», kas patiesībā viņu izmanto un turas tikai pie viņa naudas. Tas man arī izdodas — tēvs uzzina patiesību, bet fināls ir bēdīgs: viņš to nespēj pārdzīvot un nošaujas.

Tā nu, lūk, skatītājiem jāspriež, kas ir labāks: saldi meli vai rūgta patiesība. Katrīnas loma mani savaldzināja, citā nemaz nespēju sevi iedomāties.

Iloņa Liniņa: Esmu Gabijas kundze, mājas saimnieka sieva, viņa 2 bērnu māte. Mani saņņi saistās ar ērtu, greznu dzīvi — auto, daudz naudas, mīļākais...

Uz lielās VEF pils skatuves jutos labi, neko neuztraucos, spēlēju tik savu lomu.

Ingūna Čauna: Mana varone ir otra meita, jaunieze bez īpašām iezīmēm. Bijušas spilgtākas lomas manā aktrises karjerā (piemēram, lugā «Pats savos tīklos»). Kopš 1982. gada esmu iejutusies vismaz 20 tēlos, un man tas patīk.

Jolanta Znotiņa: Ceļu uz skatuvi sāku ar melodeklamācijām, bet nonācu līdz šai savdabīgajai Pjeretas lomai lugā. Tā ir pievilcīga francūziete, kas dzīvo viegli, ar smalku eleganci uz sava brāja rēķina.

Nākotnē ļoti vēlētos iestudēt kādu monoizrādi — vai nu ar tekstiem, vai dziesmām.

Režisore vēl uzteic arī pārējos lugas aktierus: *Rasmu Kurēnu*, *Juri Veidemani*, *Lienu Čerepko*. Tas mums ir ļoti smalks tamborējums, kur katram mezglīnam liela nozīme kopējā izšuvumā, viņa saka.

Īpaši atzīmē arī Jautrītes Gromas dotības diktorteksta priekšnesumā, kā arī viņas spēja atrast risinājumu jebkurā neparedzētā situācijā uz skatuves.

Savukārt Jurim Veidemanim šoreiz ir ļoti savdabīga loma — viņš darbojas kā «ēna», aiz caurspīdīga priekšvara. Bet nu gluži kā reāls vīrieša spēks bijis vienmēr līdzās, kad kaut kas jāuzbūvē, jānojauc, jāatnes vai jāaizvāc.

KC «Rītausma» direktore Maruta Piterniece kādā pēcizrādes dienā saaicināja kolektīvu kopā un sveica ar panākumiem festivālā. Pie tējas tases un liela kliņģera visi vēlreiz dalījās savās izjūtās, sprieda par nākotnes nodomiem un nākamo iznācienu publikas priekšā. Kāds un kad tas būs — tas vēl pagaidām nav tā isti nolemts. Gribētos cerēt, ka šis «smalkais tamborējums» nenogrims aizmirstībā un vēl vismaz kādu reizi iepriecinās tos skatītājus, kuri vēl lugu nav redzējuši.

Jā, arī šai atceres vakarā Jolanta Znotiņa izpildīja melodeklamāciju «Rīts» — to, kura tā patika visiem festivāla dalībniekiem svinīgajā noslēgumā. Man arī! Patiešām spilgts sniegums.

Pieredze

Kultūras festivālā Slovākijā

KAS? Raiņa vakarskolas nedzirdīgo kustību teātra grupa.
KUR? Trešajā starptautiskajā nedzirdīgo kultūras festivālā Nitrā (Slovākijā).
KAD? 19. – 25.01.2004.

Priekšsajūta

Informāciju par Trešo starptautisko nedzirdīgo kultūras festivālu Nitrā saņēmām rudenī. Kāda nedzirdīga aktiermākslas studente, ko satiku pirms gada Brno (Čehijā), bija saglabājusi manu e— pasta adresi un, uzzinājusi par festivālu, atsūtīja informāciju arī man. Liekas dīvaini, ka nejauša tikšanās izrādījies tik nozīmīga. Tik daudz un ilgi biju meklējusi kontaktus ar citu valstu aktīviem nedzirdīgiem pašdarbniekiem, bet viss velti, un te pēkšņi aicinājums uz festivālu! Pirmoreiz mūžā novērtēju, ko nozīmē personiski kontakti, un visai dzīvei iemantoju mācību: stāsti par savām interesēm un sapņiem citiem cilvēkiem, un ātrāk vai vēlāk iespējas pašas tevi atradīs! Toreiz, rudenī, iespēja doties turp, bez tam ar skolēnu grupu, likās tāls sapnis, tomēr šķita, ka jādara viss iespējamais, un tad jau redzēs. Īpaši prātā palikuši ar skolēniem kopā svinētie Ziemassvētki, kad katrs savas slepenās vēlēšanās sarakstījām uz lapiņām un sametām pudelē. Pirmo ierakstīju braucienu uz festivālu — tik ļoti to vēlējos, un tik neticami tas šķita. Pagāja trīs nedēļas, un šis sapnis bija piepildījies!

Spilgts bija 19. janvāra rīts: pamodāmie rītausmā un, pie mikroautobusiņa logiem pieplakuši, vērojām, kā pār apsniugušiem Tatriem aust saule — koši sārta bumba starp dūmakaini ziliem mākoņu palagiem. Pamazām debesis skaidrojās, pavasarīgi spoža saule spīdēja tieši autobusa priekšējā stiklā. Likās — braucam uz Saules pilsētu.

Jau trešais festivāls

Nitras pilsētā starptautiska mēroga nedzirdīgo kultūras festivāls tiek organizēts jau trešo reizi, un ar katru gadu tas kļūst bagātāks un kvalitatīvāks: sākumā piedalījušies tikai Slovākijas un Čehijas pārstāvji, otrajā reizē festivālam bijušas jau četras dalībvalstis, bet tagad sešas: Čehija, Slovākija, Nīderlande, Francija, Slovēnija un Latvija.

Festivāla galvenais organizators ir slovāku nedzirdīgo organizācija «Effeta», kuras pārziņā bija festivāla praktiskā puse- ēdināšana, telpas, transports u.tml. Festivāls bija patiesi pārdomāti organizēts, un mums, jaunas organizācijas («Efrains») pārstāvjiem, šī bija vērtīga pasākumu vadības pieredze.

Tuvāk iepazīstoties ar šīs organizācijas darbu, secināju, ka darīts tiek neapšaubāmi daudz: organizācija strādā ar nedzirdīgiem bērniem, ieinteresē dzirdīgo sabiedrību zīmju valodas apgūvē un organizē zīmju valodas kursus, sadarbojas ar vietējo katoļu baznīcu un nodrošina tulkojumu dievkalpojumos utt. Tomēr dzirdīgo līderu un brīvprātīgo darbinieku pārsvars organizācijā bija acimredzams. Radās sajūta, ka nedzirdīgo aktivistu šajā organizācijā ir ļoti maz, bez tam tie galvenokārt tiek norīkoti mazāk atbildīgos darbos. Vērojot to, skumji secināju, ka šī acimredzot ir aktuāla nedzirdīgo un dzirdīgo savstarpējo attiecību problēma ne vien Latvijā, bet arī citās valstīs. Ne tikai nedzirdīgajiem jāmācās uzņemties iniciatīva, bet arī dzirdīgajiem jāmācās — īstajā brīdī pakāpties solīti atpakaļ, atteikties no tik ierastā aizbildnieciskuma un dot iespēju nedzirdīgajiem lemt par sevi pašiem un rīkoties pašiem.

Kas ir Latvija?

Bijām pārsteigti, ka visos festivāla materiālos bijām ierakstīti kā Lietuvas pārstāvji un ilgi nācās skaidrot, ar ko Latvija no Lietuvas atšķiras. Pat semināra telpā mūsu grupai par godu tika izkārtas Lietuvas karogs. Ik uz soļa saskārāmies ar to, ka citām festivāla dalībvalstīm ir ļoti maz informācijas par mūsu valsti — arī tāpēc, ka Latvijas pārstāvji reti piedalījušies starptautiskās nedzirdīgo kultūras aktivitātēs. Līdz ar to jutām īpašu atbildību godam pārstāvēt savu valsti, stāstīt par tās kultūru, vēsturi, tradīcijām un nedzirdīgo dzīves aktualitātēm. Kā festivāla noslēgumā smējās viena no festivāla organizatorēm, tagad viņa mūžam atcerēsies, kas ir Latvija, un tās karogu varēs nakts vidū uzzīmēt.

Teātra nodarbības

Pirmās trīs festivāla dienas aizritēja teātra nodarbībās, ko vadīja teātra speciālisti no Čehijas — Brno Mūzikas un teātra augstskolas nedzirdīgo nodaļas studentes. Nodarbības bija galvenokārt domātas nedzirdīgiem bērniem: sākotnēji tika zīmju valodā izstāstīta populāra pasaciņa, papildinot stāstījumu ar krāšņiem zīmējumiem un lellēm, tad pasakā redzētais tika iesaistīts dažādās rotaļās un aktivitātēs: vajadzēja zīmēt, līmēt, veidot, kustēties un iejusties dažādās emocijās. Sākumā lepnī raucām lūpu par to, ka esam taču pieauguši, taču vēlāk aktīvi iesaistījāmies nodarbībās, un daudz kas no redzētā izrādījās interesants un pašu nodarbībās izmantojams.

Nodarbību bērnišķīgums nebija nejaušs: šādā veidā Čehijā un Slovākijā tiek mācīti nedzirdīgi bērni. Zīmju valoda viņiem palīdz uztvert pasakas domu, kas lasot varētu viegli paslidēt garām. Tādējādi bērns tiek ieinteresēts literatūrā, savukārt dažādie uzdevumi attīsta bērna spējas atainot emocijas ar kustībām, mimiku, krāsām...

Visaizraujošākā visai mūsu grupai bija žonglēšanas nodarbība, ko vadīja jauna meitene Adela, teātra doktorantūras studente, kas īpaši ieinteresējusies par iespējām sasaistīt teātra priekšnesumu ar cirka mākslas elementiem un pat veikusi zinātnisku pētījumu par to. Divas stundas viņas vadībā mētājām bumbuņas un riņķus, ripinājām šķīvjus un dažādus tikai cirkā iepriekš redzētus rīkus — mums bija iespēja to visu pašiem aptaustīt un izmēģināt. Tā kā pagājušajā vasarā biju piedalījies Adelas organizētā žonglēšanas nometnē Čehijā, tad tikšanās ar cirka mākslu man bija atkalredzēšanās ar kaut ko mīlu, bet aizmirstu.

Vēlreiz nodomāju, ka būtu vērts arī Latvijā, īpaši nedzirdīgo vidē, popularizēt žonglēšanas mākslu, jo tā bagātina teātri un ir vienlīdz pieejama gan dzirdīgiem, gan nedzirdīgiem cilvēkam.

Seminārs

Ceturtdā festivāla diena bija veltīta semināram. No runātājiem spilgti atmiņā iespiedās nedzirdīgs holandiešu politiķis un nedzirdīga teātra skolotāja no Slovākijas — abi spilgti piemēri tam, ka ar uzņēmību un lielu darbu arī nedzirdīgs cilvēks var piepildīt vislielākos sapņus. Skatījos uz šiem talantīgajiem, pašapzinīgajiem cilvēkiem ar dziļu cieņu un prieku un nodomāju, ka iespēja redzēt tādus piemērus noteikti ir iedrošinājums arī maniem skolēniem neapstāties pie nolemtības būt šuvējai vai galdniekam, bet cīnīties par saviem sapņiem.

Festivālā izraisījās diskusija par dzirdīgo traucējošo aktivitāti nedzirdīgo vidē. Holandiešu pieredze šajā jomā izrādījās visveiksmīgākā — viņi noorganizējuši kursus 15 talantīgiem nedzirdīgiem jauniešiem, kas pusgada laikā apmācīti izteikt un aizstāvēt savu viedokli, vadīt pasākumus, uzņemties atbildību u.tml. Pēc sešiem mēnešiem jaunie nedzirdīgo dzīves vadītāji uzsāka darbu un izrādījās patiesi veiksmīgi līderi. Dzirdīgajiem vairs nebija nekādas vajadzības uzņemties iniciatīvu.

Teātra priekšnesumi

Divas pēdējās festivāla dienas aizritēja, vērojot dažādu valstu profesionāļu un amatiereteātru priekšnesumus. Mums bija jāuzstājas programmas pašās beigās — īsi pirms festivāla noslēguma. Iepriekšējais vakars līdz vieniem nakti aizritēja mēģinājumos, un varēju tikai apbrīnot skolēnu gatavību vēlreiz un vēlreiz atkārtot tos pašus soļus, lai nākamajā dienā viss izdotos godam. Pati biju nogurusi festivāla lielās slodzes dēļ: katru rītu pl. 7 brokastis, pl. 8 nereti jau sākās festivāla programma, vakarā ap pl. 21 bijām brīvi, bet kurš tad ies gulēt reizē ar vistām? Zinu, ka skolēni, iepriecināti par iespēju nedēļu dzīvot zīmju valodas vidē un sarunāties ar līdzīgiem jauniešiem no citām valstīm, gulēt katru nakti gāja divos, trijos vai pat četros, tāpēc biju patiesi iepriecināta par viņu disciplinētību un aktivitāti līdz pat nedēļas beigām.

Brīnišķīgs piedzīvojums mūsu teātra grupai bija sadarboties ar profesionālu gaismotāju, un visi bijām vienprātīgi, ka festivālā tik labi izskatījāmies, arī pateicoties apgaismojumam: vai tā bija emocionālā dejas «Bessame mucho» par divu cilvēku attiecībām ar balto gaismas apli skatuvas tumsā vai traģiskais «Nemiers» ar sarkanajiem asins laukiem, vai «Gadalaiki» ar zilgano pavasara gaismu un rudens vētru zibšņiem — viss pēkšņi izskatījās tik skaisti, tik īpaši mums pašiem! Laikam arī nekad nebijām gatavojušies un uzstājušies ar tik lielu atdevi, tāpēc par rezultātu bijām ļoti gandarīti.

Enģeļi

Nebūtu pateikts viss par festivālu, ja nepieminētu enģeļus — cilvēkus, kas bija kopā ar mums un padarīja braucienu tik neatkārtojamu.

Mums veicās ar sirsniņu šoferīti, ko komplektā ar mazu, ērtu un mājīgu autobusiņu dabūjām pēdējā brīdī, pie tam tik pieņemamā cenā, ka visi varējām atļauties šo ceļojumu.

Mums paveicās ar grupas pavadoni — slovāku meiteni Annu, kas visu nedēļu bija kopā ar mums, pulcināja un vadāja mūs kā cāļumāte, stāstīja, tulkoja, pat uz Bratislavu (Slovākijas galvaspilsētu) brauca kopā ar mums un pa ceļam sīki, smalki izstāstīja Slovākijas vēsturi.

Mums necerēti laimējās satikt Nitrā latviešu sievieti, kas agrāk strādājusi tūrisma jomā un ar kuras gādību atceļā redzējām ievērojamāko Slovākijas pili, uzkāpām kalnos un pabijām gandrīz paradīzē: atpūtas kompleksā ar baseiniem un piecām pirtīm, kur, baltos dvieļos tīti, staigājām kā senie romieši un jutāmies lutināti.

Visbeidzot, mums laimējās vienam ar otru: bija jauki divas diennaktis kopā būt maziņā autobusā un sešas dienas pavadīt saspringtā festivāla režīmā, bija jauki naktī viesnīcas foajē mēģināt «Gadalaikus» un tumsā pie ēstuves Polijā dejojot dažādu tautu dejas. Bija jauki būt kopā, un vēl tagad, satiekot cits citu, mēs sarunās atgriežamies pie festivāla un smaidām.

Pēcsajūta

Vai tiešām tas viss bija? Brīžam sev jautāju. Bija gan. Un ne tikai tādēļ, lai palaikam mums būtu, par ko smaidīt, bet arī tādēļ, lai mēs kaut ko mainītu dzīvē, ko dzīvojam šeit. Atceros pasakas, ko čehu jaunieši spēlēja bērniem, holandiešu organizētos vadības kursus nedzirdīgiem jauniešiem, atceros sarunu ar nedzirdīgu pedagoģijas zinātnieci... Un zinu, ka mums ir daudz ko darīt.

Sporta ziņas

Ar šautriņām «Iļģuciemā»

deafpepe

Katru jaunu gadu Latvijas nedzirdīgie sportisti sāk ar šautriņu mešanu (darts). Šoreiz 24. janvārī Latvijas čempionāts notika Rīgā, kultūras centrā «Iļģuciems».

Uz šīm sacensībām pieteicās 22 vīrieši un 6 sievietes no 3 klubiem. Sievietēm par čempioni kļuva Maira Damberga no Rīgas, aiz viņas palika Jeļena Maļceva no RSK «NS» un Inita Puhovska (SK «Tālavas NS»). Vīriešiem spēles notika piecās apakšgrupās, izsijājot divus stiprākos. Čempiona godā iekļuva Pēteris Kursītis (attēlā — no labās) no SK «Tālavas NS», aiz viņa Ivo Mostovs un Sergejs Vorobjovs, abi no RSK «NS».

Vēl interesanti tas, ka paralēli mūsu sacensībām notika arī dzirdīgo Rīgas pilsētas Kurzemes rajona čempionāts, kurā piedalījās šautriņu metēji no visas Latvijas, arī no Lietuvas. Šajā čempionātā ar dzirdīgajiem sacentās arī labākie nedzirdīgie šautriņnieki savās apakšgrupās. Un te pārsteigums — iesācēju grupā 2.vietu ieguva Rīgas Nedzirdīgo bērnu internātskolas audzēknis Aleksejs Smirnovs. Jāpiezīmē, ka Pēterim Kursītim šajā sporta veidā veiksmīga bija arī vecā gada nogale: vienā nedēļā

uzvara divos turnīros starp dzirdīgajiem — Vecrīgas krogā «ALA» viņš ieguva Ziemassvētku kausu, bet Kauguru «Klondaikā» elektronisko dartu.

Dzirdīgo turnīros pagaidām aktīvi piedalās tikai 3 nedzirdīgie. Varu teikt, ka dzirdīgie organizatori labprāt pieņem mūs savā vidū un priecājas par mūsu uzdrīkstēšanos un varēšanu. Ja jums ir vēlēšanās šādi izmēģināt spēkus, jautājiet pa mob. tel.6315198 (SMS) vai pa e-pastu: deafpepe@baltinet.lv .

Bērniem arī patīk

Mūsu bērni vecumā līdz 12 gadiem piedalījās Rīgas pilsētas Kurzemes rajona čempionātā šautriņu mešanā uz magnētisko mērķi. Jāuzsauc viņiem liels «BRAVO».

Meiteņu grupā pirmajās trijās vietās ierindojās mūsējās:

Māra Kursīte (10 gadi), Elīna Žurakovska (7), Elza Zariņa (4).

Zēnu grupā 2.vietu ieguva Jānis Vanags (6 gadi), un visi saņēma medaļas un piemiņas balvas.

Tikpat kā teātri

«Šahs ir cilvēka prāta pārbaudes akmens».

Šahs piesaista daudz cilvēku, to vidū arī nedzirdīgos. Šaha kluba «ŠaDa» biedru pilnsapulcē A.Priedītis ierosināja rīkot šaha divcīņu.

Atsaucoties uz laikrakstā «Kopsolī» paziņojumu, pagājušā gada nogalē — 27.decembrī mūsu šahisti pulcējās KC «Rītausma» uz šaha divcīņas un dambretes ātrspēles sacensībām. Šoreiz nācās sacensties šahā un dambretē. Ne visiem vienlīdz veicās. Vienam stiprā puse šahs, citam otrādi. Sacensības notika divās kārtās.

Interesanti, ka labākos rezultātus uzrādīja pats sacensību iniciators. Un tā: 1. Aivars Priedītis (attēlā — 1. no labās), 2. Dmitrijs Kļušenkovs, bet 3. vietu ieguva Ēvalds Klušs. No viņa mazliet atpalika Jānis Mesters. Sacensību uzvarētāji saņēma balvas.

Sacensību noslēgums noritēja draudzīgā atmosfērā, iztukšojot līdzpaņemtos groziņus, noskatoties video ierakstus par šaha kluba «ŠaDa» 5 gadu jubileju un Pasaules šaha čempionāta norisi.

Interesantākās šaha partijas var vērot tāpat kā teātra izrādes. Dažs spēlētājs pielieto drošus, uzbrūkošus gājienus, cits izmanto ilgstošu aizsardzību, nogurdinot pretinieku un cerot uz viņa kļūdām, lai tās izmantotu savā labā. Kāds cits nervu spriedzē izraisītos apstākļos nodemonstrē aukstasinību un uzvar. Cik spēlētāju, tik variantu!

Pārrunājot un pārdomājot redzēto, var teikt, ka šahs mūsdienās tiešām ir reizē gan sports, gan māksla, gan zinātne.